

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

539. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EHSV, 12. 12. 2018–13. 12. 2018

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Náklady neexistence imigrace a neprováděné integrace**(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2019/C 110/01)

Zpravodaj: **Pavel TRANTINA**Spoluzpravodaj: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	15. 2. 2018
Právní základ	čl. 29 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná specializovaná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato ve specializované sekci	7. 11. 2018
Přijato na plenárním zasedání	12.12. 2018
Plenární zasedání č.	539
Výsledek hlasování	149/09/13
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Shrnutí, závěry a doporučení

1.1 EHSV zastává názor, že imigrace má kladný vliv na růst populace a pracovní síly. Pokud nastane přirozený úbytek obyvatelstva, může imigrace přispět k udržení celkové populace a pracovní síly na konstantní úrovni. Imigrace sice nemůže bezesbýtku vyřešit stárnutí obyvatelstva v Evropě. Může však pomoci nahradit nedostatek pracovních sil a dovedností, který nesouvisí s demografickým vývojem.

1.2 Scénář neexistence imigrace v Evropě by znamenal následující:

- Ekonomiky členských států by značně utrpěly. Trhy práce by se dostaly pod možná nezvládnutelný tlak, celá odvětví by začala kolabovat, zemědělská výroba by se propadla, stavebnictví by nebylo schopno držet krok s poptávkou.
- Demografické problémy by se prohloubily. Důchodové systémy by se mohly stát neudržitelnými, odvětví zdravotnictví a pečovatelské by se mohla zhroutit, vyliďňování některých oblastí by pokračovalo rychlým tempem, a v důsledku by byla ohrožena sociální soudržnost.

- Úplný zákaz legální migrace by nevyhnutelně vedl k nárůstu pokusů o migraci nelegální. To by zase vedlo k nadměrným bezpečnostním a represivním opatřením a neúměrné aktivitě policejních složek, to vše za enormních nákladů. Podnítilo by to černé trhy práce, vykořisťování a moderní otroctví a docházelo by k zoufalým pokusům o sloučení rodin.
- Rasismus a xenofobie by vzkvétaly ještě více než v současnosti. Již dříve usazení lidé přistěhovaleckého původu, včetně druhé a třetí generace, by se stali terčem všeobecné nedůvěry a hněvu.

1.3 V hostitelských zemích byl naopak identifikován následující potenciál migrace: je možné obsadit volná pracovní místa a doplnit pracovníky chybějících kvalifikací, udržet hospodářský růst a zachovat služby pro stárnoucí obyvatelstvo v místech, kde je nedostatek mladých lidí. Díky příspěvkům nových mladých pracovníků z řad migrantů může být napravena nerovnováha penzijního systému. Přistěhovalci přinášejí energii a inovace. Hostitelské země mají prospěch z kulturní a etnické rozmanitosti. Je možné oživit vylidňující se oblasti, a to včetně škol, jež je možné transformovat. Země původu mají prospěch z remitencí (plateb, které migranti posílají domů), jež často převyšují zahraniční pomoc. Migranti vracející se domů přinášejí úspory, dovednosti a mezinárodní kontakty.

1.4 Plné využití potenciálu migrace vyžaduje přístup, který mimo jiné umožní lepší využívání dovedností migrantů. EHSV je přesvědčen, že je třeba podpořit patřičné politiky a mechanismy uznávání kvalifikací, a vyzývá EU a členské státy, aby pomohly jejich urychlenému rozvoji. Řádné uskutečňování partnerství se zeměmi mimo EU zaměřených na dovednosti by navíc bylo vzájemně přínosné jak pro EU, tak pro země původu migrantů.

1.5 EU by měla přijmout politiky a opatření, jež zajistí bezpečnou, řízenou a legální migraci a rovněž posílí začlenění a sociální soudržnost.

1.6 Neprováděná integrace přináší hospodářská, sociálně-kulturní a politická rizika a náklady. Investice do integrace migrantů je proto nejlepší pojistkou proti případným budoucím nákladům, problémům a napětím. Veřejné politiky by měly řešit strach, obavy a pochybnosti různých skupin obyvatel ve společnostech EU, a zabránit tak protinijním a xenofobním projevům. Součástí příslušných politik by proto měl být jasný, konzistentní a odůvodněný soubor povinností samotných migrantů, ale také důsledné odmítnutí protimigrační rétoriky a chování.

1.7 EHSV vyzdvihuje skutečnost, že podpora integrace je klíčem k posílení základních hodnot a zásad EU, mezi nimiž jsou zásadní rozmanitost, rovnost a nediskriminace. Integrace se týká celé společnosti, a to i migrantů usazujících se v hostitelské zemi, bez ohledu na jejich status či původ. Jsou však potřebné zvláštní politiky pro mimořádně zranitelné osoby (jako jsou např. uprchlíci), přičemž nejlepší výsledky může přinášet komunitně založený přístup a individuálně uzpůsobená a zacílená podpora. Je proto naprosto nezbytné, aby se členské státy EU od sebe navzájem učily a pozitivě usilovaly o vytvoření prostředí umožňujícího integraci migrantů při minimalizaci rizik.

2. Důvody pro předložení stanoviska a jeho cíle

2.1 Největší počty migrujících lidí v Evropě od druhé světové války vyvolaly obavy občanů ohledně dalších nekontrolovaných migračních toků a podtrhly význam společného postupu v boji proti nelegální migraci a při zajišťování schopnosti EU jednat. Členské státy EU byly postaveny před výzvy týkající se zvládnutí a financování migrace a informování o ní, ale i souvisejících obav občanů. Někteří politici dokázali této situaci zneužít, EHSV je však přesvědčen, že je nezbytné nutně změnit způsob, jakým je migrace prezentována, a vrátit se k racionální diskusi založené na faktech. Uprchlíci a migranti by neměli být vnímáni jako hrozba, nýbrž jako příležitost pro evropský hospodářský a sociální model.

2.2 Současné politiky, které činí z omezování migrace nejvyšší prioritu zahraniční agendy, podkopávají pozici EU v oblasti zahraničních vztahů, neboť ji činí náchylnou k vydírání a ztrátě důvěryhodnosti v otázkách lidských práv. EHSV je přesvědčen, že EU a členské státy musí stávající model překonat a zajistit, že budou podporovány legální způsoby vstupu, jež usnadní řízenou migraci a úspěšné začlenění. Bezpečné a legální cesty mohou zmírnit tlak na azylový systém EU.

2.3 Zároveň, dokud budou mít trhy EU poptávku po pracovních silách, bude existovat i migrace – legální, či jiná. Přinejmenším u určitých povolání poptávka poroste (pečovatelsví, domácí práce, sociální služby, stavebnictví atd.)⁽¹⁾.

2.4 Vysoká představitelka Evropské unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Federica Mogherini přednesla v červnu na Dnech občanské společnosti 2017 hlavní projev na téma „Globální Evropa a její role při zajišťování míru a stability“⁽²⁾. Uvedla v něm, že Evropa potřebuje migraci z ekonomických a kulturních důvodů. Navrhla, aby EHSV připravil studii nebo zprávu o nákladech neexistence migrace, neboť podle jejího názoru by se celá odvětví evropského hospodářství zhroutila, pokud by všichni migranti ze dne na den zmizeli. Zpráva by měla tlumočit názory hospodářských a sociálních subjektů na to, jak by Evropa bez migrantů vypadala. Toto stanovisko z vlastní iniciativy navazuje na její návrh.

2.5 Migrace má mnoho podob – může být legální, nelegální nebo, jak tomu bylo v posledních třech letech v důsledku války v Sýrii a v dalších částech světa, humanitární. Migrační toky jsou rovněž smíšené a migrace za prací může mít podobu pracovních sil sezónních, manuálních nebo vysoce kvalifikovaných. Tento dokument se soustředí především na bezpečnou, legální a Evropskou unií podporovanou migraci za prací (a na související slučování rodin). Bere však na vědomí i jiné formy imigrace do EU a potenciální přínos migrantů přicházejících (dočasně) z humanitárních důvodů (žadatelů o azyl), a nelegální migraci.

3. Obecné připomínky

3.1 Demografický vývoj – stárnutí obyvatel a snižování jejich počtu v EU

3.1.1 Na počátku 21. století čelí Evropa stárnutí obyvatelstva, stagnujícímu nebo dokonce snižujícímu se počtu místních obyvatel, vysoké nezaměstnanosti a – v případě některých klíčových členských států – rovněž pomalému hospodářskému růstu. Evropa zároveň zůstává jednou z hlavních cílových oblastí migrace⁽³⁾.

3.1.2 Změny ve velikosti pracovní síly představují pro Evropskou unii jeden z hlavních problémů. Nabídka pracovních sil se nevyvíjí nezávisle na poptávce po pracovních silách. Její budoucí trajektorie lze odhadnout kombinací různých scénářů účasti pracovních sil na trhu práce s demografickými prognózami, jak uvádějí autoři Evropské demografické ročenky (European Demographic Data Sheet) 2018⁽⁴⁾. Současnou pracovní sílu v Evropské unii představuje přibližně 245 milionů pracovníků. Autoři ročenky předkládají tři scénáře účasti pracovní síly, které umožňují odhadnout budoucí nabídku pracovních sil do roku 2060, a které se pohybují v rozmezí 214, 227 nebo 245 milionů pracovníků.

3.1.3 Jiné předpovědi, jako např. ta uvedená v informačním přehledu Evropské komise pro sociální summit v Göteborgu v roce 2017, uvádějí, že v roce 2060 budou na každou starší osobu připadat dva lidé v produktivním věku. V současnosti to jsou čtyři. To představuje závažná rizika pro zachování evropského sociálního modelu, jak jej známe dnes.

3.1.4 Na druhé straně, imigrace má kladný vliv na růst populace a pracovní síly. Pokud přirozený přírůstek obyvatelstva dosáhne záporných hodnot, může imigrace přispět k udržení celkové populace a pracovní síly na konstantní úrovni. Imigrace by rovněž mohla být řešením nedostatku pracovních sil a dovedností, který nesouvisí s demografickým vývojem. Institut pro mezinárodní ekonomii v Hamburku (HWWI) však ve své zprávě The Costs and Benefits of European Immigration (Náklady a výhody související s evropskou imigrací)⁽⁵⁾ uvádí, že imigrace nemůže bezzbytku vyřešit stárnutí obyvatelstva v Evropě (neboť i migranti stárnou).

⁽¹⁾ Například mezi 4,3 milionu přistěhovalců v EU v roce 2016 byly přibližně 2 miliony občanů ze zemí mimo EU, 1,3 milionu osob se státním občanstvím jiného členského státu EU než toho, do něhož se přistěhovali, přibližně 929 000 osob, které se přistěhovaly do členského státu EU, jehož státní občanství již měli (například navracející se státní příslušníci nebo státní příslušníci narození v zahraničí), a asi 16 000 osob bez státní příslušnosti.

⁽²⁾ Federica Mogherini, hlavní projev na Dnech občanské společnosti 2017.

⁽³⁾ Migration data portal.

⁽⁴⁾ European Demographic Data Sheet 2018.

⁽⁵⁾ The costs and benefits of European immigration (Náklady a výhody související s evropskou imigrací), Econstor.

3.2 Potenciál migrace za prací ze třetích zemí

Byly identifikovány následující dopady ⁽⁶⁾:

3.2.1 V hostitelských zemích:

- Je možné obsadit volná pracovní místa a doplnit pracovníky chybějících kvalifikací.
- Je možné udržet hospodářský růst.
- Je možné zachovat služby pro stárnoucí obyvatelstvo v místech, kde je nedostatek mladých lidí.
- Díky příspěvkům nových mladých pracovníků z řad migrantů, kteří také platí daně, může být napravena nerovnováha penzijního systému.
- Přistěhovalci přinášejí energii a inovace.
- Hostitelské země mají prospěch z kulturní a etnické rozmanitosti.
- Je možné oživit vyhlídnuté oblasti, a to včetně škol s klesajícím počtem žáků.

3.2.2 V zemích původu:

- Rozvojové země mají prospěch z remitencí (plateb, které migranti posílají domů), jež nyní často převyšují zahraniční pomoc ⁽⁷⁾, ale i z kulturní výměny.
- Snižuje se nezaměstnanost a zlepšují se životní vyhlídky mladých migrantů.
- Vracějící se migranti přinášejí úspory, dovednosti a mezinárodní kontakty.

4. Náklady neexistence imigrace

4.1 Udržení hospodářského růstu a naplňování potřeb trhu práce

4.1.1 Imigrace ze zemí mimo EU má přímý i nepřímý dopad na hospodářský růst: zdá se, že existuje jasná souvislost mezi růstem pracovní síly prostřednictvím imigrace a růstem souhrnného HDP. Například Švédsko v posledních letech udělilo tisíce pracovních povolení IT vývojářům, sběračům plodů a kuchařům. Imigrace za účelem zaměstnání tvoří významný příspěvek švédského hospodářství: společnosti provádějící nábor zaměstnanců přistěhovaleckého původu rostou rychleji než ostatní srovnatelné společnosti. Zaměstnanci přistěhovaleckého původu ze zemí mimo EU/EHP každoročně přispívají švédskému HDP více než 1 000 milionů EUR a více než 400 milionů EUR na daňových příjmech ⁽⁸⁾.

4.1.2 Přistěhovalci mezi lety 2004 a 2014 byli zodpovědní za 70 % celkového nárůstu pracovní síly ⁽⁹⁾. Je obtížné určit, jaký dopad by měl nedostatek pracovních sil takového rozsahu na evropské hospodářství a na jednotlivé členské státy. Obyvatelstvo narozené v zahraničí se kromě toho obvykle integruje do tržních nik (segmentace), které buď rychle rostou, nebo naopak upadají, což umožňuje větší flexibilitu reakcí na požadavky trhu práce v EU.

4.1.3 Obdobně se migranti podílejí na situaci v oblasti zaměstnanosti každé země tím, že přispívají ke spotřebě a vytváření nových pracovních míst. Podnikatelé z řad přistěhovalců přispívají k hospodářskému růstu a zaměstnanosti často tím, že oživují opomíjená řemesla a živnosti, a stále více se zapojují do vytváření zboží a poskytování služeb s přidanou hodnotou ⁽¹⁰⁾. EHSV se proto domnívá, že pokud mají být posíleny „tvořivé a inovační schopnosti“ podnikatelů z řad přistěhovalců, musí být na úrovni EU a členských států a na místní úrovni přijata konkrétní opatření. Cílem je vymýtit diskriminaci a nastolit rovné podmínky pro všechny tak, aby mohli přispívat k inkluzivnímu růstu a kvalitním pracovním místům ⁽¹¹⁾.

⁽⁶⁾ Použitý inspirační zdroj: „The pros and cons of Migration“ (Výhody a nevýhody migrace), Embrace.

⁽⁷⁾ Perspectives on Global Development 2017 (Pohledy na globální vývoj v roce 2017), OECD.

⁽⁸⁾ DAMVAD Analytics (2016): Labour immigration contributes to Swedish economic development (DAMVAD Analytics (2016): Imigrace za účelem zaměstnání přispívá k hospodářskému rozvoji Švédska).

⁽⁹⁾ OECD (2014): „Is migration good for the economy?“ („Je migrace pro hospodářství dobrá?“) Politické diskuse o migraci.

⁽¹⁰⁾ Rath, J., Eurofound (2011), „Promoting ethnic entrepreneurship in European cities“ („Podpora podnikání příslušníků etnických skupin v evropských městech“), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 351, 15.11.2012, s. 16.

4.1.4 Výbor se rovněž domnívá, že by podniky sociální ekonomiky vzhledem k tomu, že často působí v oblasti péče a ve sdílené ekonomice a oběhovém hospodářství, mohly podporovat kromě tvorby nových pracovních míst také podnikání migrantů mimo EU a jejich přístup k ekonomickým aktivitám⁽¹²⁾.

4.1.5 Měření fiskálního dopadu imigrace je složitou otázkou. OECD nicméně tvrdí⁽¹³⁾, že v celkové bilanci měli migranti za posledních padesát let neutrální finanční dopad. To znamená, že veškeré náklady, které s nimi mohly být spojeny, byly pokryty z příjmů získaných výběrem daní a poplatků.

4.1.6 Výzkumná studie Oxford Economics⁽¹⁴⁾ dospěla k závěru, že zaměstnaní migranti pomohli zachovat odpovídající nabídku pracovní síly nutnou k hospodářskému vzestupu v letech 2004–2008. Zdá se, že dostupnost pracovních sil z řad migrantů umožnila některým podnikům přežít nebo zabránit přemístění výroby do zahraničí (autoři citují průzkum provedený v 600 podnicích, kde 31 % respondentů uvedlo, že migranti měli pro přežití jejich organizace zásadní význam, přičemž tento podíl dosahuje až 50 % v oblastech zdravotní a sociální péče a zemědělství).

4.1.7 Je jasné, že imigrace může být ekonomicky výhodná jak pro země původu, tak pro hostitelské země. Při současných hospodářských a obchodních strukturách z ní však mají největší prospěch bohaté a mocné země. Migrace může rovněž kulturně sblížovat národy a napomáhat porozumění. Pokud však nebudeme usilovat o rozptýlení nedorozumění, předsudků a mýtů kolujících mezi místními lidmi, ale i v migrantských komunitách, nezbavíme se třecích ploch.

4.2 Překonání nedostatku dovedností

4.2.1 Podle studie Institutu pro tržní hospodářství (IME)⁽¹⁵⁾, kterou zadal a 24. července 2018 zveřejnil EHSV, ztrácí evropská ekonomika každoročně celkově více než 5 % produktivity v důsledku nesouladu mezi dovednostmi pracovníků a potřebami trhu práce. Studie dále uvádí, že to představuje ztrátu ve výši 80 eurocentů za každou odpracovanou hodinu. K nejhůře postiženým povoláním patří informační technologie a komunikace, lékaři a obecněji oblasti vědy, technologie a inženýrství. Tento jev se dotýká i učitelů, zdravotních sester a porodních asistentek. Podle autorů se tento trend zhoršuje v důsledku demografického poklesu a vývoje v oblasti technologií. Tyto chybějící dovednosti by bylo možné zčásti řešit pracovní migrací.

4.2.2 Plné využití potenciálu migrace v této oblasti však vyžaduje přístup, který mimo jiné umožní lepší využívání dovedností a kvalifikací migrantů. Přistěhovalci mají obvykle vyšší kvalifikaci, než jaká je pro nabízené pozice vyžadována⁽¹⁶⁾.

4.2.3 Nedostatek dovedností lze překonat jen tehdy, budou-li přistěhovalcům jejich dovednosti a kvalifikace uznávány. Mechanismy uznávání kvalifikací v EU se však teprve rozvíjejí, a závisí proto na členských státech. Členské státy a místní aktéři dostatečně nevyužívají nástroj EU pro vytvoření dovednostního profilu. Existují však také nevládní iniciativy, jako jsou průkazy dovedností nadace Bertelsmann Stiftung či on-line sebehodnocení vlastních odborných dovedností⁽¹⁷⁾.

4.2.4 Řádné uskutečňování partnerství se zeměmi mimo EU zaměřených na dovednosti by bylo vzájemně přínosné jak pro EU, tak pro země původu migrantů.

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 283, 10.8.2018, s. 1.

⁽¹³⁾ International Migration Outlook 2013 (Přehled mezinárodní migrace 2013), OECD.

⁽¹⁴⁾ Ministerstvo zaměstnanosti a vzdělávání, Spojené království: The Economic, Labour Market and Skills Impacts of Migrant Workers in Northern Ireland (Dopad zaměstnaných migrantů na hospodářství, trh práce a dovednosti v Severním Irsku).

⁽¹⁵⁾ EHSV (2018): Skills Mismatches – An Impediment to the Competitiveness of EU Businesses (Nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi – překážka konkurenceschopnosti podniků EU) (ISBN: 978-92-830-4159-7).

⁽¹⁶⁾ LABOUR-INT: „Integration of migrants and refugees in the labour market through a multi-stakeholder approach“ („Integrace migrantů a uprchlíků do trhu práce prostřednictvím přístupu se zapojením více zúčastněných stran“).

⁽¹⁷⁾ Meine Berufserfahrung zählt.

4.3 Zachování odvětví pečovatelsví

4.3.1 Nedostatek pracovních sil na trhu práce v odvětví zdravotnictví je „časovanou bombou“. Jde o trvalou krizi⁽¹⁸⁾, kde se nedostatečná nabídka pracovních sil ještě prohloubí, nebudou-li přijata odpovídající politická řešení. Evropská komise již v roce 1994 označila poskytování péče za strategický sektor. V roce 2010 varovala, že nebudou-li podniknuty okamžité kroky k nápravě nedostatku pracovních sil, vzroste do roku 2020 počet chybějících pracovníků ve zdravotnictví na dva miliony, z nichž 1 milion bude chybět v oblasti dlouhodobé péče⁽¹⁹⁾.

4.3.2 V pečovatelských profesích chybí pracovníci v mnoha členských státech. Přijímání legálních pečovatelů i pečovatelů bez dokladů tyto nedostatky zmírňuje. Při poskytování péče spoléhají výraznou měrou na domácí pečovatele zejména jihoevropské systémy. Například v Itálii představují domácí pečovatelé z řad migrantů přibližně tři čtvrtiny ze všech pracovníků v této oblasti⁽²⁰⁾.

4.3.3 Také země střední a východní Evropy jsou zasaženy nedostatkem pracovních sil v pečovatelských službách, stejně jako rostoucí poptávkou po poskytování péče v západní Evropě. Mnoho pečovatelů v jiných zemích například pochází z Polska, třebaže se tam vlastních pracovních sil v pečovatelských službách nedostává. Tuto chybějící pracovní sílu kompenzují pracovníci z Ukrajiny a dalších zemí mimo EU přicházející do Polska⁽²¹⁾.

4.3.4 Je rovněž důležité připomenout, že ženy-migrantky významně ekonomicky přispívají rodinám a komunitám prostřednictvím placené práce, a že je nutné řešit nerovnosti mezi ženami a muži na pracovních trzích⁽²²⁾. Výzkumy ukazují, že většina pracujících migrantek je zaměstnána v odvětví služeb (např. stravování, domácí práce, zdravotnictví). Příčinou znevýhodnění, jemuž migrantky na trzích práce EU čelí, by mohla být nelegální práce, podzaměstnanost a zaměstnávání na základě dočasných smluv. Proto by měla být dále rozvíjena opatření, jež zajistí rovné zacházení a poskytnou ochranu ohroženým osobám.

4.4 Řešení vylidňování venkovských a odlehlých oblastí

4.4.1 Venkovské, horské a ostrovní oblasti se vylidňují, což vytváří sestupnou hospodářskou a sociální spirálu, která s odchodem dalších lidí do měst nabírá na obrátkách. Úbytek obyvatelstva snižuje množství peněz v oběhu v dané komunitě, což následně ovlivňuje životaschopnost místních podniků, obchodů a dopravních spojů, jakož i dostupnost základního zařízení a služeb.

4.4.2 V některých oblastech EU, například v Irsku nebo Braniborsku, se vylidňování řeší usazováním migrantů. V případě zemědělství byl například v Severním Irsku příspěvek pracovních sil z řad migrantů zásadní pro přežití odvětví, jež čelí vážným problémům s dostatkem pracovníků a stárnutím pracovní síly. Migranté jsou ochotni přijímat pracovní místa s platem a za podmínek, jež místní obyvatelstvo odmítá, a žít ve vesnicích s vysokým rizikem vylidnění, a to navzdory skutečnosti, že může jít o značně neregulované odvětví s rizikem pracovního vykořisťování⁽²³⁾.

4.4.3 V rámci politiky rozvoje venkova Evropské unie existují možnosti podpory místních venkovských komunit příchodem migrantů. Řada organizací pro rozvoj venkova poukázala na případnou pomoc, kterou mohou venkovské oblasti nabídnout migrantům, kteří by svým příchodem mohli napomoci při ožívování oblastí trpících nedostatkem obyvatel a/nebo hospodářským úpadkem. Evropský parlament ve své studii z roku 2017 zdůraznil, že je důležité poskytovat podporu pro sociální začleňování migrantů a jejich integraci na trhu práce⁽²⁴⁾.

⁽¹⁸⁾ UNI Europa UNICARE (2016).

⁽¹⁹⁾ Evropská komise (2013).

⁽²⁰⁾ Výzkumná služba Evropského parlamentu (2016).

⁽²¹⁾ Úř. věst. C 487, 28.12.2016, s. 7.

⁽²²⁾ Zpráva „Migrant women in the EU labour force. Summary of findings“ („Migrantky mezi pracovními silami EU – souhrn zjištění“), Evropská komise.

⁽²³⁾ Nori, M. (2017). „The shades of green: migrants' contribution to EU agriculture: context, trends, opportunities, challenges“ („Stinná stránka zeleného přínosu migrantů pro zemědělství EU: kontext, trendy, příležitosti a výzvy“).

⁽²⁴⁾ „EU rural development policy and the integration of migrants“ (Politika rozvoje venkova EU a integrace migrantů), Evropský parlament.

4.5 Řešení kulturní rozmanitosti

4.5.1 Absence migrující populace by znamenala ztrátu rozmanitosti v zemích EU, jež by vedla ke xenofobnímu a nekritickému diskurzu, který je v rozporu se zásadami EU. Kromě toho bychom přišli o přínos pro šíření hodnot, jako jsou rovné zacházení a nediskriminace, kde viditelnost obyvatelstva přistěhovaleckého původu pomohla v posledních letech dosáhnout pokroku.

4.6 Z důvodu všeho výše uvedeného musí být myšlenka absence imigrace do EU opuštěna jako nerealistický, neproveditelný a velmi škodlivý scénář.

5. Náklady neprováděné integrace (a jak se jim vyhnout)

5.1 Aby se mohl plně využít potenciál migrace do Evropy, který je popsán výše, a zároveň se minimalizovala související a dlouhodobá rizika a socioekonomické náklady, kterým lze předejít, je naprosto nezbytné vytvořit podmínky pro úspěšnou integraci migrantů.

5.2 Hlavní body vztahující se k chápání tohoto pojmu Evropskou unií jsou uvedeny ve Společných základních zásadách pro politiku v oblasti integrace přistěhovalců v EU, které Rada přijala v roce 2004 ⁽²⁵⁾. Integrace je v nich chápána jako „dynamický, oboustranný proces vzájemného přizpůsobování jak všech přistěhovalců, tak obyvatel členských států“. To je v rozporu s široce sdílenou představou o integraci formou asimilace, kde se jedná o jednosměrný proces, v němž jednotlivci opouští své národní a kulturní atributy a nahradí je atributy země, ve které se usídlili ⁽²⁶⁾. Nicméně, jak připomněl Akční plán pro integraci státních příslušníků třetích zemí z roku 2016, základním prvkem života a integrace v EU je pochopení a přijetí jejích základních hodnot ⁽²⁷⁾.

5.3 Je třeba zdůraznit, že integrace se týká všech migrantů usazujících se v hostitelské zemi, bez ohledu na jejich status či původ. Je však nutné přijmout zvláštní politiky pro zranitelné osoby (jako jsou např. uprchlíci), přičemž nejlepší výsledky může přinášet spíše komunitně založený přístup než přístup univerzální.

5.4 Zaměstnání je klíčovou součástí integračního procesu. Členské státy a hospodářští a sociální partneři proto vnímají začlenění migrantů na trh práce jako prioritu. Právě poptávka po pracovnících z řad migrantů zaujímá i nadále čelné místo mezi hlavními hybnými silami imigrace.

5.5 K dalším základním proměnným, jež jsou pro integraci migrantů na straně přijímajícího státu určující, patří: jistota a předvídatelnost pobytového statusu, možnost získat občanství a s tím související překážky, možnost sloučení rodiny, dostupnost jazykových kurzů, požadavky na jazykové a kulturní znalosti, politická práva a celková otevřenost dané společnosti, její ochota přijmout nově příchozí, pomáhat jim a interagovat s nimi (a zároveň otevřenost samotných migrantů).

5.6 Kromě toho je integrace migrantů úzce spojena s celou řadou politik, které se týkají mj. ochrany na pracovišti, bydlení, zdravotní péče, vzdělávání, práv žen, rovnosti a nediskriminace.

5.7 S cílem kvantifikovat používané politiky a zajistit srovnatelné údaje o členských státech EU a několika dalších zemích vznikl MIPEX (index politiky integrace migrantů) ⁽²⁸⁾. Jeho výsledky poukazují na existující rozdíly mezi členskými státy, včetně přetrvávajícího rozdělení na východ a západ.

5.8 Ze scénáře „neprováděné integrace migrantů“ vyplývají následující rizika a/nebo náklady:

5.8.1 Hospodářské

— Vyloučení migrantů z trhu práce (a prudký nárůst práce „načerno“),

⁽²⁵⁾ Common Basic Principles for Immigrant Integration Policy in the EU (Společné základní zásady pro politiku v oblasti integrace přistěhovalců v EU).

⁽²⁶⁾ Rozdíl v koncepci je více popsán např. v dokumentu Assimilation vs integration (Asimilace versus integrace), zdroje pro učitele Střediska pro studium islámu ve Spojeném království.

⁽²⁷⁾ Akční plán pro integraci státních příslušníků třetích zemí.

⁽²⁸⁾ Migrant Integration Policy Index 2015: How countries are promoting integration of immigrants (Index politiky integrace migrantů 2015: Jak země podporují integraci přistěhovalců?).

- zvýšené náklady na zvládání sociálních problémů poté, co se objeví, namísto jejich prevence,
- nemožnost migrantů plně rozvinout svůj potenciál (což se často přenáší i na následující generace).

5.8.2 Sociálně-kulturní

- Nedostatečné ztotožnění se s hodnotami a normami hostitelské země a jejich přijetí,
- vyostření sociálně-kulturních rozdílů mezi migranty a hostitelskými komunitami,
- strukturální diskriminace migrantů včetně nedostatečného přístupu ke službám,
- šíření xenofobie a vzájemné nedůvěry,
- replikace jazykových bariér,
- územní segregace vedoucí až ke vzniku ghett,
- narušení celkové sociální soudržnosti.

5.8.3 Bezpečnost

- Nárůst počtu nenávistných verbálních projevů a trestných činů z nenávisti,
- zhoršení vymahatelnosti práva a případné zvýšení kriminality, zejména v sociálně vyloučených lokalitách,
- potenciální radikalizace a zvýšená podpora extremistických ideologií (jak ze strany migrantů, tak ze strany hostitelské společnosti).

5.9 Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je investice do integrace migrantů nejlepší pojistkou proti případným budoucím nákladům, problémům a napětím.

5.10 Součástí příslušných politik by měl být jasný, konzistentní a odůvodněný soubor povinností samotných migrantů, ale také důsledné odmítnutí protimigrační rétoriky a chování.

5.11 Je proto naprosto nezbytné, aby se členské státy EU od sebe navzájem učily a poctivě usilovaly o vytvoření prostředí, v němž bude integrace migrantů možná, a přitom budou vyloučena rizika uvedená výše.

5.12 Je třeba zcela otevřeně říci, že vládami podporovaná snaha kriminalizovat či jinak marginalizovat migranty, podněcování etnického nacionalismu a škrtý ve financování integračních opatření (včetně nerozdělování prostředků poskytnutých Evropskou unií) – s nimiž se v poslední době setkáváme v některých členských státech – jsou v přímém rozporu s těmito cíli a v dlouhodobém horizontu působí nenapravitelnou újmu.

5.13 V neposlední řadě je podpora integrace klíčem k posílení základních hodnot a zásad EU, mezi nimiž mají rozmanitost, rovnost a nediskriminace klíčovou roli.

V Bruselu dne 12. prosince 2018.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Luca JAHIER